

ES Zaļā publiskā iepirkuma kritēriji elektroenerģijai

Zaļais publiskais iepirkums (ZPI) ir brīvprātīgs instruments. Šajā dokumentā izklāstīti ES ZPI kritēriji, kas izstrādāti elektroenerģijas produktu grupai. Pievienotajā tehniskajā raksturojumā ir sniegta sīka informācija par minēto kritēriju izvēles iemesliem un dotas norādes, kur iegūt papildu informāciju.

Katrai produktu/pakalpojumu grupai piemēro divu veidu kritērijus:

- pamatkritērijus var izmantot jebkura līgumslēdzēja iestāde dalībvalstīs, un tie attiecas uz būtiskāko ietekmi uz vidi; šie kritēriji izstrādāti tā, lai to izmantošanai vajadzētu minimālas papildu pārbaudes vai papildu izmaksas;
- paplašinātie kritēriji ir paredzēti tiem, kas vēlas iegādāties labākos tirgū pieejamos izstrādājumus; izmantojot šos kritērijus, varētu būt vajadzīgas papildu pārbaudes vai nelielas papildu izmaksas salīdzinājumā ar citiem izstrādājumiem ar tādām pašām funkcijām.

1. Darbības joma un definīcija

Šie ES ZPI kritēriji attiecas uz elektroenerģijas iegādi.

Vistiešākais veids, kā samazināt elektroenerģijas patēriņa ietekmi uz vidi, ir pieprasījuma samazināšana, veicot energoefektivitātes uzlabojumus sabiedriskās ēkās, iegādājoties energoefektīvākus izstrādājumus un īstenojot pasākumus patērētāju rīcības ietekmēšanai. Šie jautājumi ir ārpus šo kritēriju darbības jomas, taču tiem piemēro ES ZPI kritērijus, kas attiecas uz citām produktu grupām¹. Galvenais šo kritēriju mērķis ir veicināt tādas elektroenerģijas lielāku izmantošanu, ko iegūst no atjaunojamiem avotiem.

Pamatkritēriju specifikācijas attiecas uz tās elektroenerģijas īpatsvaru, ko nodrošina atjaunojamie enerģijas avoti (*RES-E*) (ieteicamais apjoms vismaz 50 %). Pamatkritēriji atļauj izmantot arī augstas efektivitātes siltuma un elektroenerģijas koģenerāciju (*HE CHP*) no neatjaunojamiem enerģijas avotiem. Piešķiršanas kritēriju mērķis ir veicināt, lai *RES-E* vai *HE CHP* veidotu vēl lielāku īpatsvaru, kas pārsniegtu specifikācijā paredzēto minimumu.

Paplašināto kritēriju specifikācijas iesaka izmantot 100 % *RES-E*.

RES-E definīcija. Direktīva 2009/28/EK (Atjaunojamo energoresursu direktīva) definē *RES-E* kā:

„...enerģija no atjaunojamajiem nefosiliem energoresursiem, proti, vēja, saules, arotermālā, ģeotermālā, hidrotermālā un jūras enerģija, hidroenerģija un biomasas enerģija; atkritumu poligonu un notekūdeņu attīrīšanas iekārtu gāzes un biogāzes enerģija.”

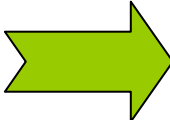
¹ Sk.: http://ec.europa.eu/environment/gpp/first_set_en.htm.

Attiecībā uz jaukta kurināmā iekārtām, kurās izmanto atjaunojamus un tradicionālos energoresursus, ņem vērā tikai no atjaunojamajiem energoresursiem saražotās elektroenerģijas daļu. Būtu jāizslēdz tas elektroenerģijas daudzums, kas iegūts no sūkņu hidroakumulācijas elektrostacijām, izmantojot ūdeni, kas iepriekš bijis sūknēts kalnup.

Biomasu definē kā:

„...lauksaimniecības, mežsaimniecības un saistīto nozaru, arī zivsaimniecības un akvakultūras, produktu, bioloģiskas izcelsmes atkritumu un atlieku bioloģiski noārdāmas frakcijas (tostarp augu un dzīvnieku izcelsmes vielas), kā arī rūpniecības un sadzīves atkritumu bioloģiski noārdāmas frakcijas.”

2. Būtiskā ietekme uz vidi

Būtiskā ietekme uz vidi	ZPI pieeja
<ul style="list-style-type: none"> • Nozīmīgu daļu no siltumnīcefekta un citu gāzu emisijām izraisa elektroenerģijas ražošana no fosilajiem kurināmajiem. • Pieaugošais pieprasījums pēc elektroenerģijas un neatjaunojamo dabas resursu izsīkšana. • Koģenerācija, izmantojot neatjaunojamus enerģijas avotus, tikai nedaudz ietekmē CO₂ samazināšanos. 	 <ul style="list-style-type: none"> • Palielināt no atjaunojamiem enerģijas avotiem (<i>RES-E</i>) iegūtās elektroenerģijas īpatsvaru. • Priekšroku dot elektroenerģijai, kas iegūta augstas efektivitātes koģenerācijā (<i>CHP HE</i>) vai koģenerācijā, izmantojot atjaunojamus enerģijas avotus, vai vienīgi ar gāzi darbināmās koģenerācijas stacijās.

Lūdzu, ņemiet vērā, ka secība, kādā ietekmes ir norādītas, neliecina par to svarīguma pakāpi.

3. ES ZIP kritēriji elektroenerģijai

Pamatkritēriji	Paplašinātie kritēriji
3.1. ES ZIP kritēriji elektroenerģijai	
PRIEKŠMETS	PRIEKŠMETS
Elektroenerģijas iegāde, kur vismaz 50 % enerģijas nodrošina atjaunojamie enerģijas avoti (<i>RES-E</i>) un/vai augstas efektivitātes koģenerācija.	Elektroenerģijas iegāde, kur 100 % enerģijas nodrošina atjaunojamie enerģijas avoti (<i>RES-E</i>).

SPECIFIKĀCIJAS	SPECIFIKĀCIJAS
<p>1. Vismaz 50 % no piegādātās elektroenerģijas jābūt elektroenerģijai, kas iegūta no atjaunojamiem enerģijas avotiem (<i>RES-E</i>) un/vai izmantojot augstas efektivitātes koģenerāciju, kā noteikts attiecīgi Direktīvā 2009/28/EK un Direktīvā 2004/8/EK.</p> <p>Pretendentam jānorāda no atjaunojamiem enerģijas avotiem iegūstamās elektroenerģijas īpatsvars.</p> <p>Verifikācija. Jāiesniedz attiecīgā dokumentācija no izcelsmes apliecinājumu shēmas. Citā gadījumā tiks pieņemts jebkurš cits līdzvērtīgs pierādījums*.</p> <p><i>* Sīkākai informācijai sk. paskaidrojumus.</i></p>	<p>1. Visiem 100 % no piegādātās elektroenerģijas jābūt elektroenerģijai, kas iegūta no atjaunojamiem enerģijas avotiem, kā noteikts Direktīvā 2009/28/EK.</p> <p>Verifikācija. Jāiesniedz attiecīgā dokumentācija no izcelsmes apliecinājumu shēmas. Citā gadījumā tiks pieņemts jebkurš cits līdzvērtīgs pierādījums*.</p> <p><i>* Sīkākai informācijai sk. paskaidrojumus.</i></p>
Piešķiršanas kritēriji	Piešķiršanas kritēriji
<p>Papildu punktus piešķirs par papildus <i>RES-E</i> un/vai augstas efektivitātes koģenerāciju.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Papildu punktus piešķirs proporcionāli no atjaunojamiem enerģijas avotiem iegūtajam elektroenerģijas daudzumam, kas pārsniedz specifikācijās norādīto minimālo daudzumu. 2. Papildu punktus piešķirs proporcionāli augstas efektivitātes koģenerācijā iegūtajam elektroenerģijas daudzumam, kas pārsniedz specifikācijās norādīto minimālo daudzumu. 3. Ja piegādāto elektroenerģiju iegūst augstas efektivitātes koģenerācijā, kurā izmanto atjaunojamus enerģijas avotus, ir atļauts piešķirt papildu punktus par abiem aspektiem. <p>Verifikācija. Jāiesniedz attiecīgā dokumentācija no izcelsmes apliecinājumu shēmas. Citā gadījumā tiks pieņemts jebkurš cits līdzvērtīgs pierādījums*.</p> <p><i>* Sīkākai informācijai sk. paskaidrojumus.</i></p>	

LĪGUMA IZPILDES NOSACĪJUMI	LĪGUMA IZPILDES NOSACĪJUMI
<p>Katra līguma darbības gada beigās līgumslēdzējam ir jāatklāj līgumslēdzējai iestādei piegādātās elektroenerģijas izcelsme, lai pierādītu, ka vismaz 50 % ir iegūti no atjaunojamiem enerģijas avotiem un/vai izmantojot augstas efektivitātes koģenerāciju.</p> <p>Verifikācija. Jāiesniedz attiecīgā dokumentācija no izcelsmes apliecinājumu shēmas. Citā gadījumā tiks pieņemts jebkurš cits līdzvērtīgs pierādījums*. Šī prasība neattiecas uz sertificētiem 100 % videi nekaitīgas elektroenerģijas piegādātājiem (t. i., tiem, kam piešķirts I tipa ekomarķējums, kas piemēro vismaz tikpat stingru <i>RES-E</i> definīciju kā Direktīvā 2009/28/EK).</p> <p><i>* Sīkākai informācijai sk. paskaidrojumus.</i></p>	<p>Katra līguma darbības gada beigās līgumslēdzējam ir jāatklāj līgumslēdzējai iestādei piegādātās elektroenerģijas izcelsme, lai pierādītu, ka visi 100 % ir iegūti no atjaunojamiem enerģijas avotiem.</p> <p>Verifikācija. Jāiesniedz attiecīgā dokumentācija no izcelsmes apliecinājumu shēmas. Citā gadījumā tiks pieņemts jebkurš cits līdzvērtīgs pierādījums*. Šī prasība neattiecas uz sertificētiem 100 % videi nekaitīgas elektroenerģijas piegādātājiem (t. i., tiem, kam piešķirts I tipa ekomarķējums, kas piemēro vismaz tikpat stingru <i>RES-E</i> definīciju kā Direktīvā 2009/28/EK).</p> <p><i>* Sīkākai informācijai sk. paskaidrojumus.</i></p>

Elektroenerģija

Paskaidrojumi

Izcelsmes apliecinājums. Visām ES valstīm ir tiesību aktos noteikts pienākums saskaņā ar Direktīvām 2009/28/EK un 2004/8/EK izveidot izcelsmes apliecinājuma shēmas elektroenerģijai no atjaunojamajiem enerģijas avotiem un augstas efektivitātes koģenerācijas izmantošanai elektroenerģijas ražošanā. Tādējādi tiek nodrošināts labs tiesisks pamats verifikācijai. Jāatzīmē, ka šobrīd izcelsmes apliecinājuma shēmu obligātās piemērošanas nosacījumi dalībvalstīs var atšķirties. Viens no alternatīviem risinājumiem būtu prasība piegādātājam iesniegt valdības apstiprinātu neatkarīgu pierādījumu par to, ka attiecīgais elektroenerģijas daudzums ir iegūts no šādi definētiem atjaunojamiem avotiem vai saražots, izmantojot augstas efektivitātes koģenerāciju (piem., tādas neatkarīgas izdevējiestādes kā *RECS* (atjaunojamās enerģijas sertifikātu sistēma: www.recs.org), izdots „tirgū apgrozāms” sertifikāts). Otra alternatīva būtu prasība, lai piegādātājam elektroenerģijai būtu I tipa ekomarķējums, kas atbilstu vismaz tikpat stingrai definīcijai kā Direktīvā 2009/28/EK.

I tipa vai ISO 14024 ekomarķējumi. I tipa vai ISO 14024 ekomarķējumu piešķiršanai galvenos kritērijus nosaka neatkarīga iestāde un tos pārrauga ar sertifikācijas un auditēšanas palīdzību. Tādējādi tie ir ļoti caurskatāms, uzticams un neatkarīgs informācijas avots. Šiem marķējumiem ir jāatbilst šādiem nosacījumiem:

- prasības marķējumam balstās uz zinātniskiem datiem;

- ekomarķējums ir pieņemts, piedaloties visām ieinteresētajām pusēm, piemēram, valsts iestādēm, patērētājiem, ražotājiem, izplatītājiem un vides organizācijām;
- ekomarķējums ir pieejams visām ieinteresētajām pusēm.

Publiskajā iepirkumā iepirkuma rīkotāji var pieprasīt, lai tiktu ievēroti konkrētam ekomarķējumam noteiktie kritēriji un lai ekomarķējumu varētu izmantot kā vienu no atbilstības pierādījumu veidiem. Tomēr viņiem nav atļauts pieprasīt, lai izstrādājumam būtu ekomarķējums. Bez tam iepirkuma rīkotāji var izmantot tikai tos ekomarķējuma kritērijus, kas attiecas uz paša produkta vai pakalpojuma, vai ražošanas procesu īpašībām, nevis tos, kuri attiecas uz vispārējo uzņēmuma vadību.

Atbilstības pierādījumi. Ja kritēriju verificācijā noteikts, ka var izmantot citus atbilstošus apliecinājuma veidus, tie var būt ražotāja sagatavota tehniskā dokumentācija, atzītas iestādes izdots testēšanas pārskats vai cits atbilstošs apliecinājums. Līgumslēdzējai iestādei katrā konkrētā gadījumā būs jāizvērtē, vai iesniegtos pierādījumus var uzskatīt par atbilstošiem no tehniskā/juridiskā viedokļa.

Energoaudits. Energoauditi var būt ļoti noderīgi, nosakot iespējamus veidus, kā varētu uzlabot valsts iestāžu ēku un iekārtu energoefektivitāti. Bieži iestādes jau būs veikušas savus auditus un tām būs personāls, lai īstenotu enerģijas taupīšanas stratēģiju. Tomēr, ja šādi pasākumi netiek īstenoti, valsts iestādēm ir ieteicams šādu auditu veikt.

Ar izmaksām saistītie apsvērumi

Tradicionālās un „zaļās” elektroenerģijas cenu atšķirības ir atkarīgas no attiecīgās valsts tirgus liberalizācijas statusa, valsts atbalsta shēmas un esošajiem „zaļās” elektroenerģijas piegādātājiem.

Bieži „zaļā” elektroenerģija ir dārgāka, lai gan cenu atšķirības būtiski samazinās, un ir gadījumi, kad „zaļā” elektroenerģija ir pieejama pat par zemāku cenu.

Lielāka tirgus liberalizācija, modernizētas *RES* ražošanas tehnoloģijas, pieaugošās fosilā kurināmā cenas, Eiropas *RES-E* mērķi un augstas efektivitātes koģenerācijas izmantošanas veicināšana — viss saistīts ar pašreizējām debatēm par klimatu — varētu padarīt „zaļo” elektroenerģiju par vēl konkurētspējīgāku cenu ziņā.